

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 7 juni justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2015/16:707

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:707 Eventuellt avtal mellan EU och Libyen
av Christina Höj Larsen (V)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 25 augusti 2016.

Skälet till dröjsmålet är beredningen inom departementet.

Stockholm den 21 juni 2016

Utrikesdepartementet

Margot Wallström (S)

Enligt uppdrag

Ylva Mannervik

Tf. expeditionschef

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2015/16:180, 193 och 194 till civilutskottet

2015/16:189 till trafikutskottet

2015/16:191 till skatteutskottet

Skrivelse

2015/16:140 till näringsutskottet

§ 4 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2011–2015

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU37
Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2011–2015 (skr.
2015/16:104)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 8.)

*Riksrevisionens rap-
port om it-relaterad
brottslighet*

§ 5 Riksrevisionens rapport om it-relaterad brottslighet

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU27
Riksrevisionens rapport om it-relaterad brottslighet (skr. 2015/16:164)
föredrogs.

Anf. 1 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Herr talman! Det här med teknik är roligt. Det är alltid spännande att följa den tekniska utvecklingen. Det är nya prylar som man har nytta av och sådant som gör livet enklare. Teknikutvecklingen innebär faktiskt inte bara prylar, utan både snabbt och långsamt påverkar den samhället runt omkring sig. Inte minst har datorernas intåg och mikrochippets intåg inneburit stora förändringar i samhället. Mer fart blev det naturligtvis med internetrevolutionen.

Detta innebär att nya yrken tillkommer. Och gamla yrken försvinner för att de inte längre fyller någon funktion. Vem hade trott att Posten skulle kunna försvinna? Det är egentligen ett resultat av internet. Alla minns vi hur konstigt det egentligen var när vi ställde oss i kö under lång tid bara för att få glädjen att betala våra räkningar. Det är ett minne blott.

Samhällsutvecklingen sätter fart. Men det innebär också andra konsekvenser. En av konsekvenserna är att vi människor i Sverige i allt mindre utsträckning väljer att ta ut kontanter. Bankomaten var ett fantastiskt tekniskt påfund. I dag försvinner bankomaterna i allt större utsträckning just eftersom de inte fyller någon större funktion. Vi använder inte kontanter. Även det får konsekvenser. Det får konsekvenser för människor som är mindre ärliga, människor som vill begå brott. Färre kontanter innebär mindre möjligheter till brottsutbyte på traditionellt sätt. Det är ingen större idé att försöka hitta ett kassaskåp och spränga det, för i regel finns det ingenting i det.

Även brottsligheten anpassar sig till den tekniska utvecklingen. Och brottsligheten anpassar sig väldigt fort just nu. De senaste åren har vi sett en explosionsartad utveckling. För att man ska kunna få ett brottsutbyte går man i viss utsträckning från det traditionella brottet och söker sig mer in i den digitala världen. Brotten börjar begås även på internet.

Det här är en nyhet också för oss som konsument. Vi är illa rustade. Vi är illa mentalt rustade. Vi har lärt oss att låsa dörren till lägenheten. Men många gånger är vi som konsumenter väldigt dåliga på att låsa om oss just när det gäller den digitala världen. Det handlar om tillgången till våra konton, tillgången till våra bilder och möjligheten att kartlägga våra

beteenden. Ibland kan man kanske också använda sig av utpressning. Den utvecklingen exploderar nu.

I dag debatterar vi en skrivelse från regeringen om en granskningsrapport från Riksrevisionen. Jag tycker att Riksrevisionen har skrivit en väldigt bra rapport just om den it-relaterade brottsligheten. Man har koncentrerat sig på bara tre områden. Det gäller it-bedrägerier. Det gäller så kallad barnpornografi eller övergrepp mot barn på internet. Och det gäller attacker mot infrastrukturen.

Resultatet är beklämmande. Brottsuppleringen är ungefär hälften jämfört med övrig brottslighet – och redan där är brottsuppleringen alldeles för låg. Det är också så att siffrorna i rapporten redan är inaktuella. Det är en ökning av antalet anmälningar med 800 procent, med ett mörkertal som vi inte har någon aning om. Rapporten är skriven 2015. Detta har förmodligen redan i dag passerat över 1 000 procent. Jag tror inte att det är en felaktig gissning.

Hur pass rustat är då rättsväsendet för det här? Ja, resultatet i rapporten är beklämmande. Det finns ett ställe som har lyckats och som får beröm. Det är den avdelning som jobbar mot övergrepp mot barn på internet, så kallad barnpornografi. I övrigt är betyget sämre än underkänt. Det betyder att vi måste göra någonting. Detta är den stora utmaningen vad gäller brottsbekämpning under de kommande åren, och det är någonting som vi behöver ha en samlad strategi för.

Vilka är slutsatserna? Ja, Riksrevisionen har slutsatser på flera punkter. Det krävs förändrade arbetssätt. De är felaktiga. Det går för långsamt. Det går för trögt. Det finns inga nationella riktlinjer eller metoder, det vill säga ingen har tagit ett helhetsgrepp. Kompetensen är allmänt låg.

Det finns sedan tidigare ett tillkännagivande, efter initiativ från Alliansen, om att man ska titta på kompetensen inom rättsväsendet. Det brådskar, för här handlar det om en genomgående kritik mot hela kedjan i rättsväsendet, från polis till åklagare. Domstolar nämns inte i den här rapporten. Men jag tror inte att det är en vågad gissning att även domstolarna behöver en ökad kompetens på området. Det gäller alltifrån hur man från polisens sida tar upp en brottsanmälan till hela processen därefter.

Det råder brist på specialisering. Det är alltså få specialiserade enheter. Man är dålig på samverkan. Förutsättningarna med en ny polisorganisation är bättre, men fortfarande finns det uppenbarligen mentala hinder. Det internationella samarbetet har allt övrigt att önska. Det hänger naturligtvis inte bara på Sverige. Det är inte bara vi som är dåliga på detta. Men det här måste öka om vi ska ha möjlighet att stävja den här brottsligheten. Arbetet är ineffektivt. Det saknar enhetlighet.

Det här är naturligtvis alarmerande. Man lämnar ett antal rekommendationer till Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Hade man granskat fler myndigheter hade det sannolikt kommit fler rekommendationer. Det handlar om att kunna identifiera vilka utvecklingsbehov som finns. Det handlar om att se på personalförsörjningen. Det handlar om att se till att grundutbildningen uppdateras så att den är lite mer modern när det gäller den tekniska utvecklingen. Det handlar om att se till att nationella arbetssätt kommer till, att de förankras och att de används. Det handlar om att titta på strukturer och om att titta på hur man kan förbättra den internationella samverkan. Det är samma kritik och samma rekommendationer gentemot Åklagarmyndigheten.

Hade jag suttit i en regering hade jag blivit väldigt oroad när jag såg detta. Nu när jag sitter i opposition blir jag oroad över att vi har en regering som inte tycks vara ett dugg oroad över den här utvecklingen. Regeringens slutsats och åtgärd med anledning av detta är att man följer arbetet. Sedan tar man i ordentligt: Regeringen överväger att vid behov begära närmare redovisning av hur Riksrevisionens rekommendationer tas om hand.

Det verkar, herr talman, som att regeringen inte har läst rapporten över huvud taget. Förstår man inte behovet efter att ha tagit del av rapporten finns det anledning att vara oroad. Regeringen tycker att den har visat nog handlingskraft. Det här är slutbehandlat. Man har uppenbarligen kommit till vägs ände. Mer behöver inte göras. Vid behov ska man överväga om det här är ett problem.

Det här gör mig som sagt oroad. Vi har från Alliansens sida suttit och funderat på hur vi skulle motionera i fråga om detta, i en följdmotion. Det har varit viktigt. Vi har tittat på olika typer av punktprogram. Man kan naturligtvis ha hemställanspunkter för var och en av dessa åtgärder, men vår slutsats är att det är uppenbart att vi måste få en samlad strategi och en helhet i det här arbetet om vi ska lyckas. Det är ganska bråttom, och vi bör göra detta nu.

Vad som är märkligt är att det här inte är ett tillkännagivande. Normalt sett borde riksdagen ge en tydlig order till regeringen. Det blir inte så. Så här tycker nämligen inte Socialdemokraterna – de tycker inte att det behövs någon samlad strategi. Så här tycker inte Miljöpartiet. Så här tycker inte Vänsterpartiet. Och så här tycker inte Sverigedemokraterna. Sverigedemokraterna placerar sig i regeringens famn och tycker att det här räcker. De tycker inte att vi behöver göra någonting. Det förvånar mig, inte minst med tanke på den debatt som vi hade för någon vecka sedan där man från Sverigedemokraternas sida försökte påvisa vilken handlingskraft man har. Men när det verkligen gäller att stävja brottsligheten ids man inte ens anmäla sig till talarlistan i en viktig och aktuell debatt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Alliansens förslag i justitieutskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 2 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Herr talman! Riksrevisionen har som sagt granskat om Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har beredskap för att ändamålsenligt och effektivt handlägga och utreda it-relaterade brott. Granskningsperioden omfattar tidsperioden 2006–2014 och omfattar tre brottskategorier: it-be-drägerier, internetrelaterade barnpornografibrott och brott som innebär attacker mot infrastrukturen.

Den it-relaterade brottsligheten har under granskningsperioden ökat kraftigt, och den fortsätter också att öka. Personuppleringen för de it-relaterade brotten var 2014 så låg som 7 procent.

Detta är en typ av brottslighet som både fordrar ett förändrat arbetssätt och en ökad kunskap. Riksrevisionen lämnar också i rapporten rekommendationer till berörda myndigheter. Det är bra och relevanta synpunkter och rekommendationer som vi ser att myndigheterna tar till sig och på bred front har börjat att arbeta med. Regeringen följer noga myndigheternas arbete på området och har inlett en dialog om Riksrevisionens rekommendationer.

Sedan granskningen gjordes och den socialdemokratiska regeringen tog över 2014 har det faktiskt hänt en hel del. Även om den förra moderatledda regeringen, som reservanterna skriver i sin reservation, inledde ett arbete mot brottsligheten på internet baseras faktiskt rapporten, slutsatserna och rekommendationerna på den tid då Alliansen fanns vid makten.

Sedan dess har Polismyndigheten omorganiserats, och myndigheten har byggt ut sin kapacitet väsentligt genom att bygga upp en nationell it-brottsenhet. Även på Nationellt bedrägericentrum inom polisen har det skett resursförstärkningar.

Rikspolischefen är mycket väl medveten om behovet av mer kunskap och ser it-brott som en prioriterad del av polisens arbete. Det pågår också ett arbete med att ta fram metodstöd och ett enhetligt arbetssätt och med att höja både den generella kompetensen och specialiseringen inom området. I och med bildandet av Nationellt it-brottscentrum vid Nationella operativa avdelningen, NOA, i oktober 2015 ”finns nu förutsättningar för ökad kunskapsspridning”, för att citera vad polisen själva säger.

Den generella kunskapsnivån måste höjas inom polisen, säger myndigheten. Det pågår ett arbete med att ta fram en e-learningutbildning. Den kan också fungera som ett uppslagsverk för de poliser som inte kommer i kontakt med denna brottslighet regelbundet. It-perspektivet ska in i all utbildning och kommer att förbättra polisens förmåga att hantera it-brottsaspekten i alla brottsutredningar.

It-brottscentrum har ansvar för att ta fram nationella riktlinjer och metoder för bekämpningen av it-relaterade brott. Nationellt it-brottscentrum är också en internationell kontaktpunkt när det gäller it-relaterad brottslighet över gränser och it-brott, vilket var en av de förbättringspunkter som Riksrevisionen pekat på.

Centrumet är en samverkanspartner och nationell kontaktpunkt för andra myndigheter rörande kritisk infrastruktur och komplex it-brottslighet. Det handlar till exempel om samverkan med Säpo och MSB. Centrumet ska också ha processansvaret för polisens arbete mot exempelvis barnpornografi.

Uppbyggnaden började som sagt 2015 och ska göras successivt fram till 2017. Centrumet ska ha totalt 90 medarbetare när det är färdigt.

Både regeringen och Polismyndigheten är alltså väl medvetna om med vilken hastighet dessa brott ökar och att det krävs kraftfulla åtgärder både för att öka antalet uppkärade it-brott och för att stoppa det växande antalet brott.

Herr talman! Rapporten omfattar även Åklagarmyndigheten. I verksamhetsplanen för 2016 lyfter myndigheten även här att satsningar kommer att ske på utveckling av bekämpningen av it-relaterad brottslighet. Det handlar bland annat om att ta fram en fördjupningsutbildning avseende it-brott för att ge djupare kunskap avseende utredning av mer komplicerade brott.

I aktiviteter och uppföljningsmål anges som särskilda åtgärder att utveckla förmågan att hantera it-relaterad brottslighet, att fortsätta utveckla samverkan inom nätverket för it-åklagare, att öka samverkan med polisen och att anordna seminarier för åklagarna i nätverket.

Den form av it-brott som växer snabbast är bedrägeri. Det kommer att krävas åtgärder, och här krävs det ett brett samarbete mellan flera departement men också kraftfulla förebyggande åtgärder från exempelvis banker och betaltjänster.

Även om inte Riksrevisionen lämnat några rekommendationer till regeringen, och det kanske inte är så konstigt eftersom de här arbetsuppgifterna ligger på myndigheterna, är det viktigt att våra myndigheter får de verktyg de behöver för att kunna hantera och lagföra de it-relaterade brotten.

Här har också vi i riksdagen ett ansvar. Exempel som rapporten tar upp är id-kapningar, hot, kränkningar, trakasserier, grooming och dataintrång. Det är heller inte länge sedan, herr talman, som vi här i riksdagen utifrån en proposition från regeringen täppte till det hål som fanns i lagstiftningen genom att användning av en annans identitet blev en kriminell handling, alltså id-kapning.

I det nyss avlämnade delbetänkandet om människohandel har köp av sexuell handling av barn utretts, vilket ofta inleds med en kontakt via internet. I utredningen *Integritet och straffskydd* har såväl cyberstalkning som hatkampanjer, hot och kränkningar på nätet varit föremål för utredning.

Dessa utredningar remissbehandlas och kommer att beredas i vanlig ordning på Justitiedepartementet. Därefter blir de föremål för vår behandling i riksdagen, förhoppningsvis inom en snar framtid. Det pågår också ett arbete inom Justitiedepartementet med en it-och cybersäkerhetsstrategi som fokuserar på skydd mot it-angrepp.

Herr talman! Det kan aldrig bli för mycket, men det sker ett ganska omfattande arbete. Att vi då samtidigt, som reservanterna vill, skulle starta upp ett arbete med att ta fram en samlad strategi mot it-relaterad brottslighet är enligt vår syn att lägga resurser på fel saker.

Riksrevisionens granskning är bra, och vi kan också se att det händer saker på området. Det finns därför nu inget skäl till bifalla motionen och reservationen.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

(Applåder)

Anf. 3 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Jag delar uppfattningen att riksdagen måste vara med och ta ansvar. Det här var ett lysande tillfälle att göra det, precis som riksdagen har tagit ansvar tidigare under den här mandatperioden genom att ta initiativ till tillkännagivanden som innebär att regeringen har varit tvungen att tillsätta de utredningar som Helene Petersson nämner.

Det är svårare att se några initiativ från regeringens egen sida. Initiativet har kommit från riksdagen och hade kunnat fortsätta i dag. Tyvärr gör det inte det, men vi kommer inte att ge oss.

Jag blir lite bekymrad, eftersom Helene Peterssons slutsats är att det för närvarande inte finns skäl att ha en samlad strategi, vilket är svaret i majoritetens slutsats i texten, och hon samtidigt säger att det vore att lägga resurser på fel saker.

Min fråga till Helene Petersson är: Varför har ni inte sett behovet av en samlad strategi? Eftersom ni säger att ni för närvarande inte ser behovet av en sådan innebär det att ni lämnar luckan öppen för att ni eventuellt kommer att se ett behov längre fram. När tror ni att ni kommer att se det här behovet?

Anf. 4 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Herr talman! Att vi säger att vi i dag inte ser något behov av en samlad strategi är givetvis för att vi inte kan sia om framtiden och hur det här kommer att utvecklas.

Vad vi ser är att Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och även regeringen håller på att jobba utifrån de rekommendationer som Riksrevisionen har tagit fram. Man ser själv att det behöver läggas ett arbete på det. Man ser att det behövs en ökad kunskap. Man ser att det behövs ökad utbildning, både av de nya som arbetar i myndigheterna och de som kommer in. Detta är en del som ska ingå i den utbildning poliser får och vidare.

Myndigheterna har verkligen tagit till sig av rekommendationerna. De för en dialog. Regeringen sitter inte med armarna i kors och gör ingenting. Självklart för man en dialog. Polischefen har också sett att det här finns ett arbete att göra. Det finns ett behov.

Det finns så många andra strategier. Ibland finns ett större behov, och ibland finns ett mindre. När vi ser att ett arbete rullar på i den riktning vi vill, som jag också tror att Krister Hammarbergh vill, finns det ingen anledning att Regeringskansliet i dag ska lägga resurser på att plocka fram en strategi. Det tar stor kraft.

Anf. 5 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Vi har olika bilder av verkligheten. Vi ser hur den typen av brottslighet exploderar. Problemet finns nu. Det går inte att hänvisa till tidigare regeringar. Om det inte finns större ambitioner än att man låter bli att lägga fram förslag eftersom tidigare regeringar inte har löst de problem som rådde för ett par år sedan har man inga större ambitioner.

Vi konstaterar vad som står i regeringens skrivelse. Regeringen överväger att vid behov åtgärda problemen som Riksrevisionen har pekat på. Man har inte ens sett behovet. De åtgärder som sker nu i myndigheterna, och där Helene Petersson i första hand nämner Polismyndigheten, är egentligen resultat av att Polismyndigheten har omorganiserats. Det handlar inte om ett långsiktigt strategiskt arbete. Man har vaknat. Ja, det finns fler poliser i dag som kan it. Det har varit en utveckling av it-forensiker under lång tid. Men det går för långsamt.

Därför bekymrar det mig återigen att regeringspartierna inte ser problemet och säger att man inte vill sia om framtiden och uppenbarligen inte ser problemet i dag. Om ni har funderat över problemet – det skiljer sig en del i vad Helene Petersson säger i talarstolen jämfört med vad som står i betänkandet – undrar jag om Helene Petersson har funderat över om det finns behov av en förändrad lagstiftning för att kunna göra arbetet effektivare. Kan Helene Petersson nämna någon åtgärd i lagstiftningen som hon ser som nödvändig? Vore det också att slösa bort resurserna?

Anf. 6 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Herr talman! Det är lite skrattretande när Krister Hammarbergh säger att vi inte har sett behovet. Det är självklart att regeringen, riksdagen och myndigheterna har sett behovet.

Om det ska hända något nu är väl ändå inte en strategi ett verktyg. Då gäller det att se till att verktyg kommer till myndigheterna nu.

I fråga om vad riksdagen eller regeringen kan göra när det gäller lagstiftning vill jag inte föregå remissbehandlingen av de två utredningarna. Både människohandelsutredningen och utredningen om integritet och säkerhet plockar upp frågor om hot, kränkningar och trakasserier, och de förordar förändringar i lagstiftningen så att vad polis och åklagare gör kan leda till dom. Det är ett stort bekymmer att brottsligheten ökar men att det inte går att döma. 7 procent fick en dom under 2014. Det är skrämmande. Jag håller med om att det måste ske någonting.

Vi är inte nöjda med de åtgärder som Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och regeringen arbetar med och tagit tag i. Vi kommer absolut att följa frågan. Jag tror inte heller att den tar slut i och med att de frågorna kommer i sjön.

Jag anser inte att en strategi är det mest effektiva medlet för att komma till rätta med problemet.

Anf. 7 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Att vi lever i ett it-samhälle är tydligt. Det har vi gjort länge. Därför är det positivt att Riksrevisionen har gjort denna granskning och lämnat en rapport om arbetet med it-relaterad brottslighet under perioden 2006–2014.

För mig som har varit relativt ny i arbetet på justitieutskottets områden var det med förvåning jag konstaterade när vi i utskottet under våren åkte runt i Sveriges nya polisdistrikt att nu äntligen hade polisen fått smarta telefoner. Ja, det är jättebra. Men personligen hade jag uppskattat om det hade hänt för fem sex år sedan.

När jag läste materialet funderade jag en del. Det är mycket som skulle ha hänt för fem sex år sedan. Det är tydligt att den föregående regeringen kanske inte var helt på tå. Annars hade vi inte behövt skynda på det sätt som har skett nu. Det är viktigt att det händer något nu. Vi ska inte gräva ned oss i det som har hänt eller inte hänt tidigare.

Jag förstår inte riktigt den motion som har väckts även om den har en positiv sida, nämligen att den tydligt visar att vi är brett överens om betydelsen av att ta tag i den it-relaterade brottsligheten. Det tror jag inte någon i salen är emot. Det är bra att det sker.

När det gäller regeringens svar på Riksrevisionens rapport menar jag att den präglas av just det jag uppskattar. För någon månad sedan hade vi en debatt i kammaren där jag upprepade gång på gång att saker och ting inte ska gå så fort. Jag menar särskilt inom juridiska områden så att frågorna ska vara väl förankrade och bearbetade för att få den effekt vi vill ha.

Jag noterade i min moderata kollegas anförande att han citerade regeringens svar, men han utelämnade en mening som jag tyckte var den viktigaste, nämligen att regeringen har inlett en dialog med myndigheterna om de rekommendationer som Riksrevisionen har lämnat till myndigheterna. Det viktiga är att se på hur granskningen ser ut och hur myndigheterna svarar. Slutsatsen av denna dialog kommer att leda till åtgärder. Vad har myndigheterna själva gjort? Vad måste regeringen puffa på ännu mer? Det kan utan vidare vara fråga om en strategi framöver, men det är väl för tidigt att uttala sig om det i dag. Det viktiga är att regeringen är positiv till Riksrevisionens rapport, att man tar frågorna på allvar, att man inser att vi lever i en it-baserad verklighet med brott på it-området och att vi därför måste gå vidare. Men det är också viktigt att titta på vad som redan är på gång och vad som behöver göras. Vi ska inte nödvändigtvis fäktas med papperssvärd och säga att det måste finnas en strategi. Då måste vi först undersöka vad strategin ska handla om.

Det principiella och positiva i denna debatt är att vi inte är oense i sak. Frågan är snarare hur vi ska gå vidare och att ta tag i problemet på allvar. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 8 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Det låter lite som ekot av en tidigare debatt vi hade. Jag och Mats Pertoft är rörande överens om att man ska vara noggrann när det gäller lagstiftning. Men jag har fortfarande inte förstått behovet av att vara långsam.

Mats Pertoft tar upp en del av polisens problem på it-sidan. Polisen har haft gigantiska problem. Vi ser en uppsida nu. Man kan naturligtvis vara kritisk till att alliansregeringen inte löste de problem som finns i dag utan ägnade sig åt att lösa problemen som fanns då. Men jag tycker att det är ett ganska svagt skäl till att den nuvarande regeringen inte löser problemen som finns nu. Polisen är inte framme när det gäller it-satsningar. Man har haft liknande problem som Försvarsmakten och exempelvis Försäkringskassan.

Jag är fortfarande ganska bekymrad över att ambitionerna inte är större. Eller är det kanske på det sättet att du, Mats Pertoft, har lite större ambitioner än din samarbetspartner som var uppe i talarstolen tidigare? Då uttalades det på något sätt att det bästa sättet att lösa problem är att inte ha en strategi. Är det din uppfattning också, eller har du större ambitioner?

Anf. 9 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Jag kan inte låta bli att filosofera kring ”problem då”. För fem år sedan tyckte jag att smarta telefoner var ett måste i mitt arbete. Jag tror att det hade varit bra också för poliser. Men det är inte det hela handlar om nu.

Jag, Helene Petersson och den rödgröna regeringen är helt överens om att de här frågorna ska tas på största allvar. Frågan är om det handlar om att ha en strategi i dag eller snarare att noggrant se efter hur de olika myndigheterna arbetar med dessa frågor i dag utifrån den rapport från Riksrevisionen som faktiskt avslutade granskningen 2014.

Det har hänt lite grann sedan dess, och då måste man se efter: Vad är läget nu? Behövs det vidare åtgärder? Sedan kommer regeringen att ta tag i det här. Det är jag övertygad om, för det är en prioriterad fråga för regeringen att göra myndigheterna effektiva.

Anf. 10 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Regeringen skriver alltså att man har inlett en dialog med myndigheterna och överväger att vid behov begära närmare redovisning. Det är inte säkert att man ens tycker att man behöver ha den här redovisningen. Det är den skrivelse som regeringen har lämnat till riksdagen.

Det är låga ambitioner. Det gör mig bekymrad. Det gör mig övertygad om att vi i riksdagen måste fortsätta jobba med de här problemen och se till att skapa en majoritet så att vi skapar tillkännagivanden och därmed får igång utredningar, precis som har skett tidigare. Vi har svårt att hitta några egna initiativ från regeringen när det gäller det här området.

Herr talman! Vi kan konstatera att majoriteten i dag har slagit fast två saker när det gäller den internetrelaterade brottsligheten: Det gäller att vara långsam, och det gäller att inte ha en strategi så att man kan lösa problemen.

Jag tycker att vi kan ha större ambitioner. Men eftersom det snart är dags för votering och kammaren börjar samlas skulle jag ändå vilja avsluta replikskiftet med att tacka min motdebattör men också talmannen och önska alla en trevlig sommar.

Anf. 11 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Jag kan instämma i Krister Hammarberghs önskan till alla ledamöter och till talmannen om en trevlig sommar. Det kommer att bli underbart.

Jag kan vara överens med Krister Hammarbergh i mycket, men jag skulle vilja byta ut ”långsam” mot ”noggrann”. Det är ju just *vid behov* det är frågan om. Om det inte finns behov av att göra ändringar – det har ju hänt någonting i relation till Riksrevisionens granskning sedan 2014 och sedan den rödgröna regeringen tillträdde – är det inte nödvändigtvis så att man måste göra allting.

Ett exempel på vad som har hänt är den nya lagen som snart träder i kraft om kriminalisering av till exempel id-kapningar. Det händer saker. Regeringen tar dessa frågor på allvar. Och det händer nu. Det hände inte förra mandatperioden.

Helt klart är att Riksrevisionens rapport tas på allvar. Det är viktigt. Om den inte skulle tas på allvar vore det väldigt beklagligt. Därför ska detta i samarbete med berörda myndigheter granskas vidare, och problemen ska åtgärdas.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 6 Fortsatt giltighet av en tidsbegränsad bestämmelse i inhämtningslagen

Prot. 2015/16:125
22 juni

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU35
Fortsatt giltighet av en tidsbegränsad bestämmelse i inhämtningslagen
(prop. 2015/16:177)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 7 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till ny förordning om konsumentskyddssamarbete

Civilutskottets utlåtande 2015/16:CU26
Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till ny förordning om konsumentskyddssamarbete (KOM(2016) 283)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 8.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 9.35 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 9.44 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 9.44.

§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU37 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2011–2015

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU27 Riksrevisionens rapport om it-relaterad brottslighet

Punkt 1 (Strategi mot it-relaterad brottslighet)

1. utskottet

2. res. (M, C, L, KD)

Votering:

183 för utskottet

129 för res.

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2015/16:125
22 juni

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 103 S, 37 SD, 23 MP, 20 V
För res.: 77 M, 20 C, 17 L, 15 KD
Frånvarande: 10 S, 7 M, 11 SD, 2 MP, 2 C, 1 V, 2 L, 1 KD, 1 -
Emanuel Öz (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU35 Fortsatt giltighet av en tidsbegränsad bestämmelse i inhämningslagen

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU26 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till ny förordning om konsumentskyddssamarbete

Kammaren biföll utskottets förslag.

Avtackning

§ 9 Avtackning

Anf. 12 TALMANNEN:

Ärade ledamöter! Det gångna riksmötet har varit fullt av interpellationer, motioner, debatter, voteringar och utskottsarbete, och så ska det ju vara. Det är ert uppdrag.

Jag ser som mitt viktigaste uppdrag som riksdagens talman att arbeta för att ni ska få bättre förutsättningar för att få ut ert politiska budskap. Debattregler och annat som styr arbetet här i kammaren ska göra det möjligt för er att föra fram er politik och låta era idéer mötas i debatt. Det som sker här ska också vara intressant och lätt att ta del av för människorna utanför kammaren. Därför arbetar vi hela tiden på att utveckla riksdagens arbetsformer.

Som ni märkte för en vecka sedan provade vi helt nya debattregler för partiledardebatten. Nu fick alla partier komma till tals redan i första rundan och kunde presentera sin politik innan replikskiftena tog fart.

Ni minns säkert hur det var tidigare med de aktuella debatterna. De var inte särskilt aktuella när de väl hölls. Det var otroligt lång tid mellan det att debatten begärdes och det att den faktiskt hölls. Nu är det helt andra takter. Nu är det kort tid mellan det att den aktuella debatten begärs och det att den genomförs. Det har dock genomförts många aktuella debatter det här riksmötet, och jag kommer därför tillsammans med gruppledarna att följa upp debattformen.

En annan sorts tidsbesparing som jag själv är väldigt glad över är vårt voteringsförfarande. Sedan vi tog bort momentet med uppresning har vi sparat otroligt mycket tid vid voteringarna. Jag är själv väldigt glad över det. Jag var ju ledamot i 20 år innan jag blev talman, och under de 20 åren hade jag aldrig någon aning om varför vi gjorde uppresningar över huvud taget. Det är väldigt skönt att se att det till och med är färre felröstningar nu när vi inte har ett uppresningsförfarande.

Vi har också lyckats förkorta svarstiderna när det gäller interpellationer. Ni vet att det i många år har funnits kritik mot försenade interpellationssvar. Nu jobbar vi med schemaläggning och framförhållning tillsammans med Regeringskansliet. Det har gett glädjande resultat. Trenden går åt rätt håll. Jag tror att både statsråd och ledamöter inser att det är bra för alla parter, men jag kan också konstatera att vissa statsråd har större förbättringspotential än andra.

Alla förändringar och förbättringar handlar dock inte om att spara tid. En del handlar också om att vi satsar mer tid. Statsministerns frågestund har förlängts till en timme. Detta har vi gjort för att öka tiden för meningsutbyte mellan er ledamöter, och då naturligtvis främst oppositionen, och statsministern. De vanliga frågestunderna kan vid behov förlängas, vilket har skett den senaste tiden. Numera ställer ni frågorna från interpellationsbänkarna. Jag tycker att det är väldigt bra. Det gör att de som debatterar står jämsides här framme. Det är inte längre statsrådet som ensamt står här framme medan ledamöterna är långt uppe i bänkraderna.

Vi har förändrat frågestunderna för att uppnå två viktiga saker: för att sätta ledamotens möjlighet att ställa frågor mer i centrum och för att fler ledamöter ska kunna få ställa frågor. Det har gett ett direkt resultat. Betydligt fler ledamöter får numera möjlighet att ställa frågor vid frågestunden. Vi märker därför att intresset för frågestunden har ökat. De senaste gångerna har dessutom alla som velat ställa en fråga fått göra det.

Jag är personligen övertygad om att alla dessa förändringar bidrar till att ge mer spänst och relevans till riksdagen som politisk arena. Det är i alla fall det som är meningen.

Nu närmar sig sommaren, och vi kommer att återsamlas i kammaren i höst. Några som är med oss i kammaren i dag har dock avslutat sina riksdagsuppdrag, och jag vill nu rikta mig speciellt till er. Jag vill tacka för era insatser i demokratins och riksdagens tjänst.

Först vänder jag mig till Per Bill. Per Bill har varit riksdagsledamot i 7 634 dagar – nästan 21 år. Det är en lång tid med uppdrag på centrala positioner. Per Bill har en gedigen politisk meritlista i riksdagen; den täcker bland annat in finans- och utbildningsutskotten och uppdrag som förste vice ordförande i näringsutskottet, vice ordförande i konstitutionsutskottet samt ordförande i kulturutskottet.

Som meritlistan antyder har Per Bill profilerat sig inom många olika områden, där han har både drivit viktiga politiska frågor och profilerat sig själv. Konstitutions- och kulturfrågor, men också näringslivsfrågor, är viktiga för Per Bill.

Per är uppskattad för sin vänlighet och generositet, men också för sin begåvning i form av förmågan att ha ett brett helhetsperspektiv. Inte minst när det gäller näringslivsfrågorna har han gärna tagit ett brett grepp. Men det är inte bara där – jag har till exempel hört att Per som nytillträdd ordförande för kulturutskottet fick frågan vad som är Sveriges största kulturpolitiska scen. Per Bill svarade då: matbordet.

Jag tycker att det är ett spännande sätt att se på kulturfrågor, och det visar väl Pers bredd. Han är också mycket duktig på mat och dryck. Det har gjort Per Bill till krönikör, exempelvis i magasinet Livets Goda. Jag måste säga att det låter väldigt trevligt att vara expert på livets goda!

I dag är han landshövding i Gävleborgs län. Jag vill tacka dig för dina insatser som riksdagsledamot, Per Bill, och önska dig fortsatt lycka till i ditt värv som landshövding.

(Applåder)

Veronica Palm har med sina 13 år i riksdagen inte fullt så många riksdagsår som Per Bill, men hon har ändå en lång och tung meritlista. Veronica Palm har varit aktiv i kammaren, i utskott, i partipolitiken och inte minst på sociala medier.

Hennes senaste riksdagsuppdrag var som vice ordförande i socialutskottet, och innan dess har Veronica Palm bland annat varit ordförande i civilutskottet, vice ordförande i skatteutskottet, vice ordförande i socialförsäkringsutskottet samt ledamot av utrikesutskottet. Veronicas arbete här i riksdagen har visat en stor bredd.

Bredden i Veronica Palms riksdagsarbete avspeglas också i hennes interpellationsdebatter. Hennes interpellationer har täckt så vitt skilda områden som förtryckande könsroller och reformerade planprocesser för ökat bostadsbyggande. Om något visar väl det på politisk bredd!

Veronica Palm har alltid – och det vet jag eftersom jag har suttit i samma utskott som Veronica under många år – drivit barnrättsperspektivet stenhårt, oavsett om det handlat om utrikes-, bostads- eller migrationspolitik. Det är en del i hennes ideologiskt grundade engagemang för utsatta människor. Jämställdhet och jämlikhet är andra frågor där hon är drivande och profilerad.

Ditt engagemang, din kunskap och din erfarenhet är uppskattad, Veronica. Jag vet också att du är en genuin folkrörelse- och partimänniska. Jag tror på det Veronica sa när hon lämnade riksdagsuppdraget: Att lämna riksdagen innebär inte att lämna politiken och engagemanget.

Lycka till i kommande uppdrag, Veronica, och tack för dina insatser här i riksdagen!

(Applåder)

Talet om engagemang leder mig naturligtvis vidare till Lena Eks miljö- och klimatengagemang. Lena Ek har drivit miljöfrågorna som vice ordförande i miljö- och jordbruksutskottet, som miljöminister och som ledamot i Europaparlamentet. Lena Ek har varit sitt partis talesperson i ekonomisk-politiska frågor, och hon har varit ledamot av finansutskottet. Hon har varit sitt partis talesperson i miljö- och klimatfrågorna.

Lena Ek är en idérisk och humoristisk person som tar sig an sina uppdrag med energi och kunskap. Hon har verkat i både nationell och internationell politik. Jag vill gärna dela med mig av en anekdot jag har fått höra, för jag tror att den speglar Lena Ek väl.

När Lena reste till klimatmötet i Durban som nytillträdd miljöminister hade hon problem, för det fanns länder som inte ville skriva under slutdokumentet – bland annat USA och Kanada. Sveriges miljöminister, med sitt mycket goda internationella kontaktnät, ville då ta direktkontakt med EU-kommissionären och med dessa länders chefsförhandlare.

Naturligtvis sa hennes tjänstemän: Nej, nej – så kan man *inte* göra! Men vi som känner Lena Ek vet att hon struntade fullständigt i det. I stället använde hon sitt engagemang och sina personliga kontakter för att prata

med alla dessa nyckelpersoner personligen. Resultatet blev också ett enligt slutdokument.

Jag tror att Lena Eks miljöengagemang återspeglas även i hennes fritidsintressen. Hon är gärna ute i skog och natur. Den röda tråden, eller snarare den gröna tråden, i jobb, uppdrag och intressen tycker jag framstår tydligt – inte minst med tanke på att hon i dag är ordförande i Södra Skogsägarna.

Du har avgått från riksdagen, Lena, och du lämnar många politiska spår efter dig. Ett lite mer ovanligt spår har du lämnat hos Akademiska Föreningen i Lund. Där har man nämligen en samling avgjutningar av särskilt förtjänta personers näsor, och en av dessa näsor är Lena Eks.

Ett stort tack för dina insatser i Sveriges riksdag, Lena!

(Applåder)

Anders Ahlgren kan tyvärr inte närvara i dag, men jag vill ändå fästa er uppmärksamhet på hans gärning i Sveriges riksdag.

På hemmaplan i Dalarna hade Anders varit en engagerad företagare och politiker när han så småningom blev riksdagsledamot 2012.

Anders beskrivs som en hjälpsam, noggrann och ihärdig person som både har tid för andra och verkligen driver sina hjärtefrågor. Det är utmärkta egenskaper för en person som arbetar med näringslivs- och utvecklingsfrågor.

Regionala frågor och småföretagarnas villkor ligger Anders varmt om hjärtat. Han har arbetat med regional tillväxt samt kommunernas ekonomiska villkor och förutsättningar. Anders månar om landsbygdens utveckling och företagandets villkor. Det gör han också utanför riksdagen.

Nu har han lämnat ledamotsuppdraget men arbetar vidare med näringslivsfrågor på andra vis.

Tack för din tid i riksdagen, Anders!

(Applåder)

Ärade ledamöter! Självklart vill jag också tacka er som kommer tillbaka i höst. Tack för era insatser under det här riksmötet!

Jag vill också tacka de vice talmännen, gruppledarna och ledamöterna i riksdagsstyrelsen för ett mycket gott samarbete. Ett tack går förstås också till riksdagsdirektören och förvaltningen för ett mycket bra arbete.

Jag önskar er alla en skön och solig sommar.

(Applåder)

Anf. 13 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Herr talman! Jag har det trevliga uppdraget att få sista ordet.

Jag vill naturligtvis på alla ledamöters vägnar instämma i alla tack som talmannen har uttryckt. Men jag vill utöka dessa tack med att från oss ledamöter tacka talmannen för det som han har gjort under det gångna året och önska honom och hans familj en trevlig sommar.

Vi ses på barriaderna i augusti september igen.

(Applåder)

§ 10 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2015/16:179 Riksrevisionens rapport om regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2016

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till och med *onsdagen den 21 september*.

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 21 juni

2015/16:1377 Besked kring småskalig vattenkraft

av *Kristina Yngwe* (C)

till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2015/16:1378 Elöverkänslighet och evidensbaserad hjälp

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till statsrådet *Gabriel Wikström* (S)

2015/16:1379 Postförsändelser till rättspsykiatriska kliniker

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2015/16:1380 Bostäder för nyanlända

av *Lars Eriksson* (S)

till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

2015/16:1381 Tonnageskatten

av *Robert Halef* (KD)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2015/16:1382 Kriterier för att uppgraderas till universitet

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet *Helene Hellmark Knutsson* (S)

2015/16:1383 al-Qaida i Jemen

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2015/16:1384 Propositionen om ändrat regionalt utvecklingsansvar i vissa län

av *Marta Obminska* (M)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2015/16:1385 Öppna ärenden om regional utveckling

av *Marta Obminska* (M)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2015/16:1386 Regionala utvecklingsmedel

av *Marta Obminska* (M)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2015/16:1387 Felaktiga utbetalningar från Försäkringskassan
av *Boriana Åberg* (M)
till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

Prot. 2015/16:125
22 juni

2015/16:1388 Kvinnliga innovatörer
av *Jörgen Warborn* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:1389 Regelförenklningar efter OECD:s rapport
av *Jörgen Warborn* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:1390 Svenska Daish-terrorister till ICC
av *Birgitta Ohlsson* (L)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:1391 Nationell strategi för investeringar i immateriella tillgångar
av *Jörgen Warborn* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)
2015/16:1392 Nationell tillgång till helikopter vid skogsbrand
av *Lotta Olsson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 21 juni

2015/16:1342 Statens ägande i SAS

av *Hans Rothenberg* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:1343 Arbetstillstånd som följer med arbetstagaren
av *Mathias Sundin* (L)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:1344 Våld mot blåljuspersonal

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1348 Stångådalsbanan

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1350 Epatraktorer

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1353 Handlingsprogram enligt EU:s infrastrukturdirektiv

av *Anders Åkesson* (C)
till statsrådet Anna Johansson (S)

Prot. 2015/16:125 § 13 Kammaren åtskildes kl. 10.00.
22 juni

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

KATHRIN FLOSSING

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning	
2011–2015	2
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU37.....	2
(Beslut fattades under § 8.).....	2
§ 5 Riksrevisionens rapport om it-relaterad brottslighet.....	2
Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU27	2
Anf. 1 KRISTER HAMMARBERGH (M)	2
Anf. 2 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S).....	4
Anf. 3 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	6
Anf. 4 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik.....	7
Anf. 5 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	7
Anf. 6 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik.....	8
Anf. 7 MATS PERTOFT (MP)	8
Anf. 8 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	9
Anf. 9 MATS PERTOFT (MP) replik.....	9
Anf. 10 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	10
Anf. 11 MATS PERTOFT (MP) replik.....	10
(Beslut fattades under § 8.).....	10
§ 6 Fortsatt giltighet av en tidsbegränsad bestämmelse i	
inhämtningslagen	11
Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU35	11
(Beslut fattades under § 8.).....	11
§ 7 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till ny	
förordning om konsumentskyddssamarbete	11
Civilutskottets utlåtande 2015/16:CU26.....	11
(Beslut fattades under § 8.).....	11
Ajournering.....	11
Återupptagna förhandlingar	11
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde	11
FiU37 Utvärdering av statens upplåning och	
skuldförvaltning 2011–2015	11
JuU27 Riksrevisionens rapport om it-relaterad brottslighet	11
JuU35 Fortsatt giltighet av en tidsbegränsad bestämmelse i	
inhämtningslagen.....	12
CU26 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till	
ny förordning om konsumentskyddssamarbete	12
§ 9 Avtackning	12
Anf. 12 TALMANNEN.....	12
Anf. 13 KRISTER ÖRNFJÄDER (S)	15
§ 10 Bordläggning	16
§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	16
§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	17
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 10.00.....	18